

**ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ТУКАЙ МУНИЦИПАЛЬ РАЙОНЫ
«БИКЛӘН АВЫЛ ЖИРЛЕГЕ» МУНИЦИПАЛЬ БЕРӘМЛЕГЕ СОВЕТЫ**

КАРАР

№32/1

Биклән авылы

«08» ноябрь 2019 ел

**Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Биклән авыл жирлеге
составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенын әзерләү һәм уздыру
тәртибе турында нигезләмәне раслау хакында**

«Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 маддәсе, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законының 35 маддәсе, Тукай муниципаль районы Биклән авыл жирлеге уставы нигезендә Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы «Биклән авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Советы

КАРАР БИРДЕ:

1. Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Биклән авыл жирлеге составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенын әзерләү һәм уздыру тәртибе турында нигезләмәне расларга.
2. Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы «Биклән авыл жирлеге» муниципаль берәмлеге Советының 2018 елның 07 сентяберендә 18/5 санлы карары белән расланган «Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Биклән авыл жирлеге составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенын әзерләү һәм уздыру тәртибе турында нигезләмә» үз көчен югалткан дип танырга.
3. Әлеге карарны авыл жирлегенә мәгълүмат стендларында урнаштырып халыкка игълан итәргә.
4. Әлеге карарны Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районының рәсми сайтында «авыл жирлекләре» бүлегендә һәм Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында урнаштырырга.
5. Әлеге карар рәсми игълан ителгәннән соң үз көченә керә.
6. Әлеге карар үтәлешен контрольдә тотуны Биклән авыл жирлеге Башлыгына йөкләргә.

Муниципаль берәмлек Башлыгы,
Совет рәисе

М.Ш.Сәхбеев

Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы «Биклән авыл жирлеген» муниципаль берәмлеге Советының 2019 елның ___
_____ санлы
караарына кушымта

Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Биклән авыл жирлеген составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенын эзерләү һәм уздыру тәртібе турында нигезләмә

Татарстан Республикасы Тукай муниципаль районы Биклән авыл жирлеген составына керүче торак пунктларда гражданнар жыенын эзерләү һәм уздыру тәртібе турында әлеге нигезләмә (алга таба – Нигезләмә) «Россия Федерациясендә жирле үзидарә оештыруның гомуми принциплары турында» 2003 елның 6 октябрдәге 131-ФЗ санлы Федераль законның 25.1 маддәсе, «Татарстан Республикасында жирле үзидарә турында» 2004 елның 28 июлендәге 45-ТРЗ санлы Татарстан Республикасы Законының 35 маддәсе, Тукай муниципаль районы Биклән авыл жирлеген уставы нигезендә эшләнгән.

1. Гомуми нигезләмәләр

1.1. Гражданнар жыены гомуми, тигез һәм турыдан-туры ихтыяр белдерү нигезендә үткәрелә.

1.2. Гражданнар жыенында торак пункт территориясендә даими яшәүче, яшәү урыны буенча әлеге торак пунктта теркәлгән һәм сайлау хокукына ия булган кешеләр катнашырга хокуклы.

1.3. Гражданнар жыенында катнашу ихтыяри һәм ирекле.

1.4. Гражданнар жыенда шәхсән катнаша һәм аларның һәркайсы бер тавышка ия.

1.5. Гражданнар жыены халык тарафыннан жирле әһәмияттәге мәсьәләләргә турыдан-туры хәл итү максатыннан үткәрелә.

1.6. Торак пунктта әлеге торак пунктта сайлау хокукына ия булган халыкның яртысыннан артыгы бер үк вакытта бергә булу мөмкинлеге булмаса, гражданнар жыены этаплап уздырыла.

Гражданнар жыены вәкаләтләре

1.7. Гражданнар жыены түбәндәге мәсьәләләр буенча үткәреләргә мөмкин: составына күрсәтелгән торак пункт кәргән жирлек чикләрен үзгәртү мәсьәләсе буенча, күрсәтелгән торак пункт территориясенә башка жирлек (муниципаль район) территориясенә кертелүенә китергәндә;

жирлек составына керүче торак пунктта әлеге торак пункт территориясендә үзара салым акчаларын кертү һәм куллану мәсьәләсе буенча;

авыл торак пункттында авыл торак пункты старостасы кандидатурасын тәкъдим итү, шулай ук авыл торак пункты старостасы вәкаләтләрен вакытыннан алда туктату мәсьәләсе буенча;

авыл торак пункттында гражданнар жыены, шулай ук муниципаль хезмәт турында Россия Федерациясе законнарында каралган очрақларда, муниципаль хезмәт вазыйфасын биләүгә конкурс уздырганда, конкурс комиссиясе составына кандидатуралар тәкъдим итү максатында үткәрелергә мөмкин.

Гражданнар жыенын матди һәм оештыру ягыннан тәмин итү

1.8. Жыенны үткәрү муниципаль берәмлек Башлыгы тарафыннан тәмин ителә.

1.9. Жыен әзерләү һәм үткәрү белән бәйле чыгымнар жирлек бюджеты хисабына башкарыла.

2. Гражданнар жыенын чакыру тәртібе

Гражданнар жыены үткәрү инициативасы

2.1. Торак пунктта гражданнар жыенын үткәрү инициативасы белән чыга ала:

- муниципаль берәмлек Башлыгы;

- сайлау хокукына ия булган, торак пунктта яшәүчеләрнең гражданнар жыенында катнашырга хокуклы 10 кешедән ким булмаган төркеме (ягъни торак пункт территориясендә яшәүче, яшәү урыны буенча әлеге торак пунктта теркәлгән, 18 яшкә житкән эшкә сәләтле Россия Федерациясе гражданнары, шулай ук торак пункт территориясендә яшәүче һәм Россия Федерациясенә халыкара килешүләре һәм федераль законнар нигезендә жирле үзидарәне гамәлгә ашырганда хокукларга ия чит ил гражданнары);

2.2. Торак пунктта яшәүчеләрнең инициативасы имзалар кәгазе яисә жыен үткәрү инициативасын чыгару турында карар кабул ителгән инициатив төркем жыелышының беркетмәсе рәвешендә рәсмиләштерелергә, аларда түбәндәгеләр күрсәтелгән булырга тиеш:

- гражданнар жыенына чыгарылучы сораулар;

- гражданнар жыенын үткәрергә тәкъдим ителгән вакыт;

- гражданнар жыенын чакыру турында инициативаны хуплаучы һәр гражданның фамилиясе, исеме, әтисенең исеме, туган көне; паспорт яки аны алыштыручы документның сериясе һәм номеры; имзасы һәм имза кую вакыты.

2.3. Жыен чакыру инициативасын хуплап жыйрга кирәкле имзалар саны торак пункт территориясендә яшәү урыны буенча теркәлгән, сайлау хокукына ия даими яшәүче гражданнар саныннан 5 процент тәшкил итә, ләкин 10 имзадан да ким булырга тиеш түгел.

2.4. Язылу кәгазьләре, таныклау датасын, фамилиясен, атасының исемн, туган көнен, паспорт яки аны алыштыручы документның номерын һәм сериясен, яшәү урынын күрсәтеп, имзалар жыючы зат тарафыннан таныклана һәм муниципаль берәмлек Башлыгына жибәрелә.

Гражданнар жыенын үткәру турында карар кабул итү тәртибе

2.5. Инициатив төркем тарафыннан чакырыла торган гражданнар жыены жирлек Советы карары белән, ә муниципаль берәмлек Башлыгы инициативасы буенча – муниципаль берәмлек Башлыгы карары белән барлык кирәкле документлар кертгән көннән 30 көн эчендә билгеләнә.

2.6. Муниципаль берәмлек Башлыгы яисә жирлек Советы, максатка ярашсызлыгын сәбәп итеп, гражданнар жыенын үткәрүдән баш тартырга хокуклы түгел.

2.7. Гражданнар жыенына (гражданнар жыены этапларына) чыгарылган мәсьәлә Россия Федерациясе законнарына һәм Татарстан Республикасы законнарына каршы килмәскә тиеш. Гражданнар жыены соравы бер генә мәгънәдә аңларлык итеп формалаштырылырга тиеш.

2.8. Гражданнар жыенын билгеләү, аны күчерү турында карарны рәсми бастырып чыгару (халыкка житкерү) тәртибе авыл жирлеге уставы белән билгеләнә.

Муниципаль берәмлек Башлыгының яисә жирлек Советының гражданнар жыенын үткәрү турында карарында түбәндәгеләр күрсәтелә: гражданнар жыенына чыгарыла торган мәсьәлә; гражданнар жыенын үткәрү вакыты һәм урыны турында мәгълүмат; жыенны оештыручы муниципаль берәмлек органының структур бүлекчәсе турында белешмәләр.

2.9. Авыл жирлеге Башкарма комитеты муниципаль берәмлек Башлыгының яки жирлек Советының гражданнар жыенын үткәрү турында карары нигезендә сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүчеләр исемлеген төзи; гражданнар жыенына мәгълүмати материаллар әзерли; гражданнар жыены турында муниципаль берәмлек халкына массакүләм мәгълүмат чараларында һәм башка ысуллар белән хәбәр итә.

Авыл жирлеге Башкарма комитеты гражданнар жыенын үткәрү өчен бина бирергә тиеш.

2.9.1. Гражданнар жыенын этаплап үткәрү барышында торак пунктта яшәүчеләрнең исемлеген бүлү һәм халык жыенын үткәрү датасын билгеләү территория, вакыт билгеләре буенча мөмкин.

2.9.2. Торак пунктта яшәүчеләрнең исемлеген бүлү тәртибе гражданнар жыенын билгеләү турында муниципаль актта күрсәтелә.

2.9.3. Торак пункт халкына гражданнар жыены (гражданнар жыены этаплары) вакыты һәм урыны турында алдан хәбәр ителә. Гражданнар жыенын (гражданнар жыены этапларын) билгеләү турында карар, гражданнар жыенын (гражданнар жыены этапларын) үткәрү вакыты һәм урыны гражданнар жыенын (гражданнар жыены этапларын) үткәрү көненә кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча басылып чыгарга (халыкка житкерелергә) тиеш. Гражданнар жыены этапларын үткәрү вакыты һәм урыны гражданнар жыенын билгеләү турында бер карарда күрсәтелә.

2.9.4. Гражданнар жыенын этаплап уздыру очрагында, жыен гражданнар жыенын уздыру турында карар кабул ителгән көннән бер айдан да артмаган срокта этаплап уздырыла. Гражданнар жыены этапларын күчергән очракта, гражданнар жыены этапларын күчерү турында карар гражданнар жыенын уздыру билгеләнгән датага кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча һәм Россия Федерациясенә һәм

Татарстан Республикасының гамәлдәге законнары нигезендә жыен үткәрелергә тиешле айлык чорны исәпкә алып кабул ителергә тиеш.

2.9.5. Гражданнар жыенында катнашучы һәр кеше гражданнар жыенын үткәрү датасына кадәр 5 көннән дә соңга калмыйча, авыл жирлеге Башкарма комитетында гражданнар жыенына чыгарыла торган элге нигезләмәнең 2.9 пунктында күрсәтелгән материаллар белән танышырга хокуклы.

2.10. Гражданнар жыены турында нигезләмә нигезендә гражданнар жыенын үткәрү датасы соңрак вакытка күчерелергә мөмкин. Гражданнар жыены датасын күчерү турында карар жыенны үткәрү билгеләнгән датага кадәр 10 көннән дә соңга калмыйча кабул ителергә тиеш.

3. Гражданнар жыенын үткәрү тәртібе

3.1. Жыенга килгән гражданнар муниципаль берәмлек Башлыгы тарафыннан торак пунктта яшәүчеләр исемлегенә кертелгән һәм сайлау хокукына ия булган жыенда катнашучы затларны теркәү өчен вәкаләтләр бирелгән зат тарафыннан теркәлә. Исемлектә гражданның фамилиясе, исеме, атасының исеме, туган елы, яшәү урыны, паспорт сериясе һәм номеры күрсәтелә.

3.2. Жыенда шулай ук хәлиткеч тавыш бирү хокукыннан башка, теләк белдергән бүтән гражданнарга, әгәр жыенда фикер алышына торган мәсьәләләрне хәл итү аларның эшчәнлегенә белән бәйлә булса, предприятие, учреждение, оешма житәкчеләренә, матбугат һәм башка масса күләм мәгълүмат чаралары вәкилләренә катнашырга рөхсәт ителә.

3.3. Торак пунктның сайлау хокукына ия яшәүчеләре исемлегендә төгәлсезлекләр ачыкланган очракта, торак пунктта яшәүче элге муниципаль берәмлек башлыгы тарафыннан теркәлергә һәм жыенында катнашырга мөмкин.

3.4. Язмаларның төгәлсезлеген (яки аларның булмавын) гражданның шәхесен раслаучы документ булу раслый ала (Россия Федерациясе гражданы паспорты, хәрби билет, чит ил гражданы паспорты, Россия Федерациясендә яшәүгә рөхсәт, Россия Федерациясендә вакытлыча яшәүгә рөхсәт).

3.5. Гражданнар жыены анда сайлау хокукына ия булган торак пунктта яшәүчеләрнең яртысыннан артыгы катнашканда хокуклы. Кворум булмаганда, гражданнар жыенын үткәрүнең яңа датасы муниципаль берәмлек Башлыгы тарафыннан билгеләнә. Бу очракта гражданнар жыены гражданнар жыенын үткәрү билгеләнгән көннән соң ун көннән дә иртәрәк булмаган вакытта үткәрелергә тиеш.

3.6. Гражданнар жыены этаплап уздырылган очракта, аерым этапларында гражданнарның килүе барлык уздырылган этаплар йомгаклары буенча тавышларны санап хокуклы була, ягъни бер жыен буларак санала.

3.7. Гражданнар жыенында тавыш бирү ачык яисә яшерен булырга мөмкин.

Тавыш бирү формасы турында карар гражданнар жыены тарафыннан кабул ителә.

3.8. Яшерен тавыш бирү уздырганда, гражданнар жыенында катнашу өчен теркәлгән гражданды тавыш бирү өчен бюллетень бирелә.

3.9. Гражданнар жыенында муниципаль берәмлек Башлыгы яисә теркәлгән гражданнар жыенында катнашучылар саныннан ачык тавыш бирү юлы белән гади

күпчелек тавыш белән сайланган башка зат рәислек итә ала. Рәислек итүче кандидатураларын гражданнар жыенында катнашучылар тәкъдим итәргә хокуклы.

3.10. Гражданнар жыены секретарь һәм хисап комиссиясен сайлый. Хисап комиссиясе әгъзалары саны өч кешедән ким була алмый.

Хисап комиссиясенә рәислек итүче һәм секретарь керә алмый.

Хисап комиссиясе вәкаләтләре:

1) гражданнар жыенына килгән халыкның дәрәс теркәлүен, кирәк булган очракта аларның гражданнар жыены эшендә катнашуга хокукларын тикшерә;

2) гражданнар жыены (йомгаклау) кворумын билгели (гражданнар жыены этапларын үткәрүдән тыш);

3) тавыш бирү мәсьәләләре буенча аңлатмалар бирә;

4) тавышларны саны һәм тавыш бирүгә йомгак ясый (гражданнар жыены этапларын үткәрүдән тыш);

5) тавыш бирү йомгаклары турында беркетмә төзи (гражданнар жыены этаплары йомгаклары буенча);

б) рәислек итүчегә тавыш бирү нәтижәләре белән материалларны (беркетмә, жыен этапларында катнашучы гражданнар исемлегә) тапшыра.

3.11. Гражданнар жыенын этаплап үткәрү вакытында муниципаль берәмлек Башлыгы яисә теркәлгән гражданнар жыенында катнашучылар саныннан ачык тавыш бирү юлы белән гади күпчелек тавыш белән сайланган башка зат рәислек итә ала. Рәислек итүче кандидатураларын жыенда катнашучылар тәкъдим итәргә хокуклы.

3.12. Жыен этапларында тавыш бирү ачык яисә яшерен булырга мөмкин.

Тавыш бирү формасы турында карар гражданнар жыены этабында кабул ителә.

3.13. Гражданнар жыенын этаплап үткәргәндә һәр этапның хисап комиссиясе арасынан гражданнарның ачык тавыш бирү нәтижәләре буенча хисап комиссиясенә бер әгъзасы сайлана, алар кворумны һәм йомгаклау тавышларын санаганда комиссия составында эшләчәк.

3.14. Гражданнар жыены авыл жирлегә Башлыгы тарафыннан ачыла. Гражданнар жыенында рәислек итүче гражданнар жыенын үткәрүне оештыра, тәртип саклай, хисап комиссиясе эшен көйли, фикер алышына торган мәсьәләләр буенча чыгыш ясау өчен сүз бирә, тавыш бирүнең билгеләнгән тәртибен тәмин итә.

3.15. Гражданнар жыенында секретарь тарафыннан беркетмә алып барыла, анда түбәндәгеләр күрсәтелә: гражданнар жыенын үткәрү датасы, вакыты һәм урыны, торак пунктта яшәүче гражданнарның гомуми саны, сайлау хокукына ия гражданнар саны, катнашучылар саны, көн тәртибе, чыгышларның кыскача эчтәлегә, карала торган мәсьәләләр буенча тавыш биргән гражданнар саны.

3.16. Гражданнар жыенын этаплап үткәргәндә, беркетмә һәр этапта алып барыла, соңыннан алар үткәрелгән гражданнар жыены этаплары йомгаклары буенча жыенның бер йомгаклау беркетмәсенә рәсмиләштерелә, шулай ук хисап комиссиясенә беркетмәләре гражданнар жыенының һәр этабында тавышларны санау нәтижәләре буенча хисап комиссиясенә бер йомгаклау беркетмәсенә рәсмиләштерелә.

3.17. Гражданнар жыенының йомгаклау беркетмәсе гражданнар жыены этапларын уздыру датасы, урыны һәм вакыты турында, гражданнар жыены этапларында катнашкан гражданнарның гомуми саны турында, гражданнар жыены этаплары нәтижәләре буенча тавыш бирүнең йомгаклау нәтижәләре турында белешмәләрне үз эченә ала.

Йомгаклау беркетмәсе жирлек башлыгы кул куя торган гражданнар жыены карарын рәсмиләштерү өчен нигез булып тора, ул махсус мәгълүмати стендларда: **Биклән авылы, Чкалова урамы, 30а йорты; (административ бинасы); Бакчасарай авылы, Мардеева урамы., (ФАП бинасы); Кзыл-Юл посельгы, Үзәк урамы.,** һәм Тукай муниципаль районының рәсми сайтында «авыл жирлекләре» бүлегендә (<http://tukay.tatarstan.ru>), Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) урнаштыру юлы белән халыкка житкерелә.

3.18. Беркетмәгә жыенда рәислек итүче, жыен секретаре тарафыннан кул куела һәм ул муниципаль берәмлек башлыгына тапшырыла. Беркетмәгә жыенда катнашучылар исемлеге теркәлә.

3.19. Үткәрелгән гражданнар жыены этапларының нәтижәләре буенча хисап комиссиясенең йомгаклау беркетмәсе гражданнар жыены этапларын үткәру датасы, урыны һәм вакыты, көн тәртибе, үткәрелгән жыен этапларының саны, гражданнар жыеннарының уздырылган этаплары буенча хисап комиссиясе беркетмәләре саны, жыенны уздыру өчен билгеләнгән территориядә яшәүче һәм аларның эшендә катнашырга хокукы булган гражданнарның гомуми саны, жыен эшендә катнашкан гражданнарның гомуми саны, тавышларның гомуми саны турында белешмәләрне үз эченә ала.

3.20. Йомгаклау беркетмәсенә хисап комиссиясе рәисе һәм хисап комиссиясе әгъзалары тарафыннан кул куела һәм ул муниципаль берәмлек Башлыгына тапшырыла.

4. Гражданнар жыены карарлары

4.1. Гражданнар жыены карары, әгәр аның өчен сайлау хокукына ия булган жыенда катнашучыларның яртысыннан артыгы тавыш бирсә, кабул ителгән дип санала.

4.2. Жыенда кабул ителгән карарлар муниципаль хокукый акт булып тора, муниципаль берәмлек Башлыгы тарафыннан имзалана һәм Татарстан Республикасы муниципаль норматив хокукый актлары регистрына кертелергә тиеш.

4.3. Жирле үзидарә органнары һәм жирле үзидарәнең вазыйфаи затлары жирлек уставы белән билгеләнгән вәкаләтләре бүлешү нигезендә гражданнар жыенында кабул ителгән карарларның үтәлешен тәмин итәләр.

4.4. Жыенда кабул ителгән карар жыенда башка карар кабул итү юлы белән юкка чыгарылырга яки үзгәртелергә мөмкин яисә суд тәртибендә гамәлдә түгел дип танылырга мөмкин.

4.5. Гражданнар жыенында кабул ителгән карарлар махсус мәгълүмати стендларда: **Биклән авылы, Чкалова урамы, 30а йорты; (административ бинасы); Бакчасарай авылы, Мардеева урамы., (ФАП бинасы); Кзыл-Юл посельгы, Үзәк урамы.,** һәм Тукай муниципаль районының рәсми сайтында «авыл жирлекләре»

бүлегендә (<http://tukay.tatarstan.ru>), Татарстан Республикасы хокукый мәгълүматының рәсми порталында (<http://pravo.tatarstan.ru>) урнаштыру юлы белән халыкка житкерелергә тиеш һәм муниципаль хокукый актлар өчен таләпләр нигезендә рәсмиләштерелә.

Гражданнар жыены карарларын үтәү

4.7. Жыенда кабул ителгән карарлар торак пункт территориясендә мәжбүри үтәлергә тиеш һәм нинди дә булса дәүләт хакимияте органнары, аларның вазыйфай затлары яисә жирле үзидарә органнары тарафыннан раслауга мохтаж түгел.

4.8. Жыенда кабул ителгән карарларның үтәлмәвенә закон нигезендә жаваплылык каралган.